

Hier is elke leerkracht

Op zoek naar een praktijkverhaal over kleuterparticipatie belden we Stefaan Van Haperen op, directeur van de Don Bosco basisschool in Hoboken, een school met 2/3 "indicator kinderen"¹. Of we langs mochten komen voor een gesprek over de kleuterschool en kleuterparticipatie. Natuurlijk waren we welkom. "Maar kleuterparticipatie ... , wij doen eigenlijk niet zoveel hoor." Het is een zin die na een boeiend gesprek met beleidsondersteuner Inge en zorgcoördinator Hilde opnieuw door mijn hoofd spookt. Want 'veel' doen ze inderdaad niet in Don Bosco. 'Heel veel' is een betere omschrijving.

Vandaag telt de kleuterschool 155 leerlingen, ingedeeld in zeven klassen. Drie klassen voor de 2,5- tot 3-jarigen, vier klassen voor de 4- en 5-jarigen. Er is geen aparte instappersklas. De nieuwe kleuters worden verdeeld over de drie jongste klasjes. Het is een systeem dat zijn waarde bewezen heeft. Instappertjes die met heel weinig kennis van het Nederlands starten, komen meteen in een groep terecht die al een eind met die taal op weg is en worden door de oudere kleuters op sleeptouw genomen. Taal is een belangrijk gegeven in Don Bosco. 75 à 80% van de kinderen is anderstalig en in veel gezinnen worden er verschillende talen gesproken.

Inge: "Onze leerkrachten spreken alleen Nederlands in de klas. De

kleuters mogen in spelmomenten hun thuistaal spreken zolang ze daardoor andere kinderen niet uitsluiten. We vragen aan de ouders om thuis elk de eigen taal te spreken, vooral heel talig met de kinderen bezig te zijn en het Nederlands aan ons over te laten. Onlangs vroeg uitgeverij Averbode de medewerking van anderstalige ouders voor een project om meer mensen van allochtone origine te bereiken. Een aantal enthousiaste mama's van onze school gingen hier graag op in. We kijken uit naar de resultaten!"

Kwaliteit als onmisbaar gegeven

Kwaliteit is een breed begrip. Het gaat niet alleen om kwaliteit van leerinhouden, maar ook om de kwa-

liteit van de zorg en vooral: de kwaliteit van de contacten met ouders.

Hilde: "We weten dat ouders het beste willen voor hun kind. We willen hun vertrouwen winnen en ervoor zorgen dat iedereen zich welkom voelt. Daarom hebben we in team beslist om de ochtendspeeltijd af te schaffen. Een kwartier voor de bel gaat is iedereen op post in zijn klas om er de ouders met de kinderen op te vangen en te luisteren naar kleine en grotere zorgen. Een juf ziet dan ook al eens aan een kleuter dat hij niet 100% is en kan onmiddellijk aan de mama vragen: oei, is er iets gebeurd, hoe gaat het? Dat lijken kleine dingen, maar zo belangrijk!"

Inge: "Het maakt de start van de dag ook veel rustiger. Er zijn een hoop minder conflicten."

Don Bosco heeft één kinderverzorgster die anderhalve dag komt. Veel en veel te weinig natuurlijk. **Hilde:** "We hebben er wel voor gekozen om al onze SES-uren² klasintern in te zetten en aan team teaching te doen. We werken niet met zorgjuffen, wel met co-teachers die mee verantwoordelijk zijn voor het hele klasgebeuren. Vooral in de oudste klassen zetten we co-teachers in om de overgang naar het eerste leerjaar optimaal te kunnen begeleiden. Alle juffen geven ook één vrij turnuur af om

Beleidsondersteuner Inge en zorgcoördinator Hilde van de Don Bosco basisschool in Hoboken omringd door kleuters en ouders. Inge: "De zorg voor kleuterparticipatie zit in het DNA van de school. Het belang van de kleuter staat centraal en ouderparticipatie speelt een prominente rol."

een SES-leerkracht

te kunnen overleggen met elkaar.

Dat hebben we in team beslist en in ons overlegplan ingeschreven.”

Inge: “Elke leerkracht bij ons is in de praktijk een SES-leerkracht.

Allemaal staan ze voor de dagelijkse uitdaging om te zoeken naar nieuwe manieren om problemen aan te pakken. Wij zijn erg fier op ons team, op hun betrokkenheid en motivatie.”

Hoe is het gesteld met kleuterparticipatie?

In Don Bosco zijn ze best tevreden over de aanwezigheden van hun kleuters. Er wordt dan ook kort op de bal gespeeld.

Hilde: “Als kinderen na een korte afwezigheid terug op school komen, willen we graag weten wat er aan de hand was. Zijn ze langer afwezig, dan bellen we eens met de ouders of gaan we langs om te zien wat er is. Het gebeurt dat er familieleden in het thuisland zwaar ziek zijn en dat een van de ouders samen met de kleutertjes naar daar reist om afscheid te nemen. Dan zijn ze wel voor enkele weken weg. Als kinderen echt regelmatig afwezig zijn of vaak ziek, dan schakelen we het CLB in.”

Inge: “Vooral de kleinste kleuters blijven op een woensdag al eens thuis. Zeker als het hard regent of heel koud is. Ook de jongste uit een gezin wordt vaak wat langer thuis gehouden. En bij uitstappen is het helemaal moeilijk om iedereen mee te krijgen. Vooral de kinderen van het woonwagenterrein blijven dan gemakkelijk thuis.”

Hilde: “We houden alle aanwezigheden goed bij en overleggen maandelijks met het CLB en de maatschappelijk werker over kleuters die geregeld afwezig zijn. Eén keer moesten we een spijbelcontract opstellen voor een leerplichtige kleuter die vaak afwezig was omdat hij met zijn mama vaak naar Turkije reisde. Zo’n kinderen blijven we tijdens de hele schoolloopbaan van dichtbij opvolgen. Ook kansarme kleuters worden zo goed mogelijk opgevolgd en begeleid. Want anderstalige kinderen

Zorgcoördinator Hilde: “We willen het vertrouwen van de ouders winnen en ervoor zorgen dat iedereen zich welkom voelt.”

uit een warm en stabiel gezin hebben hun taalachterstand snel ingehaald. Maar kleuters die in een kansarm gezin geboren worden, starten met een achterstand die nog moeilijk goed te maken valt.”

Inge: “Kinderen zonder domicilie of zonder papieren komen net wel heel regelmatig naar school. Want hier zitten ze droog, warm en veilig ...”

Hefbomen en drempels

De ouderbetrokkenheid in Don Bosco is zeer groot. Niet alleen voor en na school maar ook geregeld tijdens de schooluren zijn ouders welkom. Om gezelschapsspelletjes te spelen bijvoorbeeld, of om koekjes te komen bakken of een uitstap te begeleiden. **Inge:** “Een ouderraad en het vergaderen dat erbij hoort, dat krijgen we moeilijk georganiseerd. Maar als we helpende handen vragen, dan zie je hier wel wat ouders rondlopen!”

Ouders vertrouwen de leerkrachten en de school. Dat merk je als ze bij problemen hulp komen zoeken. Een brief die ze aankregen en niet begripen. Een telefoontje dat nog moet gebeuren in het Nederlands. Een aanvraag die ze willen doen. Vaak is het de juf of de directeur die

dan een handje toesteeckt. Juf Hilde ging zelfs met een Roma papa mee om de inschrijving van hun dochter in het bijzonder onderwijs in orde te maken.

Hilde: “Communicatie is nog zo’n sleutelwoord. Kleuters krijgen af en toe eens een briefje mee in een duidelijke en transparante taal. Dan nog begrijpt niet iedereen wat er staat. Omdat we de ouders zo vaak zien voor en na school, kunnen we zorgen dat we zo nodig nog snel een woordje uitleg meegeven. We hebben bijvoorbeeld bereikt dat alle kleuters hier naar het medisch onderzoek gaan met de ouders. Dan moet je ze echt allemaal persoonlijk aanspreken, een vaste afspraak maken, de dag ervoor nog eens een herinnering meegeven, desnoods nog eens met een plakker op de trui, ... en dat lukt. Daar zijn we heel blij mee. Tolken worden alleen ingeschakeld voor een vertrouwelijk gesprek met een ouder. Anders is er altijd wel iemand in de buurt die kan vertalen. Soms helpt het ook om een mondje Frans of Engels te spreken.”

Het inschrijvingsbeleid van de stad wordt door de school als een drempel gezien voor een goed schoolbe-

De ouderbetrokkenheid in Don Bosco is zeer groot. Niet alleen voor en na school maar ook geregeld tijdens de schooluren zijn ouders welkom.

leid. Het 'Meld je aan'-systeem is te ingewikkeld. Het zorgt niet voor een gezonde mix van indicator- en niet-indicator kinderen en veel ouders begrijpen het niet. **Inge:** "Ze krijgen de brief thuis, maar ze kunnen het niet goed lezen, wachten te lang, begrijpen niet dat sommige eenjarige kinderen al in een school moeten ingeschreven worden. Want broers en zusjes van kinderen op school, moeten aanmelden in januari van het jaar dat ze twee worden, tijdens de voorrangperiode. Kindjes van november of december zijn dan nog maar net één jaar. Ouders denken dan nog niet aan school! Ondanks alle moeite die we doen, vergeten ze dan in te schrijven en vallen uit de boot. Sommige ouders hebben zo kinderen in drie verschillende scholen ..."

Inge: "Er ontstaan ook lange wachtlijsten, niet alleen bij ons, ook bij andere scholen. En dan komt er in september, als sommige kleuters niet opdagen, een hele carrousel van kinderen op gang. Sommige scholen bellen ouders op in die eerste week van het schooljaar: "Luister, er is iemand weggefallen, als je nu afkomt, dan kunnen wij jou nog inschrijven." Kinderen worden hier om half tien uit de klas gehaald om ze ergens anders in te schrijven. Heel lastige situaties. Het was eerst niet onze bedoeling om daar aan mee te doen, maar op den

duur kan je niet anders als je je plaatsen wil ingevuld hebben. Dus is de eerste week van september vrij hectisch en weten we pas half september hoe de klassen er gaan uitzien. Die drukte is zeker niet bevorderlijk voor de rust van de instappertjes. Eens de kinderen ingeschreven zijn, wordt de band onmiddellijk aangehaald en worden ouders én kleuters uitgenodigd op een opendeurmomentje." **Hilde:** "We merken dat veel ouders dan komen kijken. Ze krijgen een uitnodiging in de bus. Soms probeer ik ook al eens aan te bellen en het kaartje persoonlijk af te geven. Ouders zien dan meteen een bekend gezicht als ze op school komen. Dat is een eerste stap in het opbouwen van vertrouwen." Hilde en Inge zijn ook erg te spreken over de samenwerking met de leerkrachten van de scholengemeenschap. Er bestaat een sterk netwerk en de teams overleggen regelmatig. Het Lokaal Overlegplatform (LOP) speelt een minder grote rol. Er wordt maar één keer per jaar vergaderd over het aanmeldsysteem. Het CLB is wel een belangrijke partner net zoals het Huis van het Kind. Daar zitten veel organisaties samen. Ouders met opvoedingsvragen worden daar naartoe verwezen. Maar ze moeten wel zelf het initiatief nemen en de stap tot daar zetten.

Actieplan

Moet er nog een actieplan zijn? Veel gebeurt al vanzelfsprekend in Don Bosco. **Inge:** "De zorg voor kleuterparticipatie zit in het DNA van de school. Een echte uitgeschreven visie daarover hebben we niet. We hebben wel een hele hoop andere beleids- en visieteksten over ons pedagogisch project en onze focus waarbij telkens het belang van de kleuter centraal staat en ouderparticipatie een prominente rol speelt." Don Bosco heeft al een lange weg afgelegd. En net door de expertise die ze hebben is het kwalitatieve luik in hun benadering veel groter geworden dan het kwantitatieve. Er worden wel gegevens bijgehouden, maar veel belangrijker is het dagelijks contact met de mensen, de band die tussen ouders en school opgebouwd wordt vanaf het eerste inschrijvingsmoment, het teamwerk en de betrokkenheid van alle leerkrachten. Boeiend maar vermoeiend!, lachen Inge en Hilde.

Epiloog

De foto's, altijd een moeilijk moment. Want leerkrachten zijn geen professionele modellen en ik ben geen professionele fotograaf. Na wat schuchtere pogingen rijpt het plan om ook de mama's en papa's te vragen of ze niet op de foto willen met hun kleuters, juf Hilde en juf Inge. De kans dat het lukt is klein want veel ouders willen niet dat foto's van hun kinderen gebruikt worden voor de website of een brochure. Maar kijk, op eenvoudige vraag van juf Inge dient de ene ouder na de andere zich met plezier en stralend aan. Een mooie illustratie van het vertrouwen dat ze hebben in de school en hun leerkrachten! ■

1. Kinderen die een studietoelage krijgen, kinderen van wie de mama geen diploma secundair onderwijs heeft of geen studiegetuigschrift van het zedige jaar secundair onderwijs. (recent werd de indicator thuistaal geen Nederlands, geschrapt behalve in Brussel)
2. SES: Sociaal Economische Status. Scholen met veel kinderen met een lage sociaaleconomische status krijgen extra lestijden.